

ԴԵՌԱՀԱՄԱՆԵՐԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՆԵՐՈՒԺԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ
ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՀԱՆԳՍՏԻ ՃԱՄԲԱՐՈՒՄ

DOI: 10.24234/journalforarmenianstudies.v1i72.237

ԱՍՓՈՓՈՒՄ

Հոդվածում քննության է առնված մանկապատանեկան հանգստի ճամբարների դերը դեռահասների հոգեբանական, սոցիալական և ստեղծագործական ներուժի զարգացման կարևոր գործում: Ճամբարային միջավայրում երեխաները ազատորեն ուսումնասիրում են իրենց հնարավորությունները, մասնակցում են նախագծային, խաղային և ստեղծագործական գործունեությանը: Հոդվածում փորձ է արվում այս հանգստի ձևը դիտարկել ոչ միայն անձի ինքնադրսևորման խթանիչ գործոն, այլև թիմային մտածողության, ինտելեկտուալ և հուզական հմտությունների ձևավորման շարժառիթ: Սույն հոդվածը ուսումնասիրում է, թե ինչպես մանկապատանեկան ճամբարները կարող են խթանել դեռահասների ստեղծագործական ներուժը՝ ընդգծելով սոցիալական հարաբերությունների դերը, թվային և մշակութային ակտիվությունները: Հոդվածում կիրառվել են տեսական և պրակտիկ մոտեցումներ՝ հիմնված ժամանակակից հոգեբանական և մանկավարժական ուսումնասիրությունների վրա:

Բանալի բառեր և արտահայտություններ. ստեղծագործական ներուժ, դեռահաս, մանկապատանեկան ճամբար, խաղ, թիմային գործունեություն, նախագծային ուսուցում, հուզական զարգացում:

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

21-րդ դարը կարելի է բնորոշել որպես ստեղծագործականության դար: Աշխարհը զարգանում է արագ փոփոխությունների և տեղեկատվական հոսքերի պայմաններում, որտեղ հասարակության առաջընթացը մեծապես կախված է մարդկային նորարարական ներուժից: Այս համատեքստում կրթական համակարգերի հիմնական

նպատակներից է դառնում ստեղծագործական մտածողությամբ, ինքնուրույն և ճկուն անհատների դաստիարակությունը: Դեռահասության շրջանը՝ որպես անձի ձևավորման վճռորոշ փուլ, առանձնանում է ինտելեկտուալ, հուզական և սոցիալական մեծ փոփոխություններով: Այս շրջանում դեռահասը սկսում է վերախմաստավորել իր «ես»-ը, ձգտում է անկախության և ինքնադրսևորման: Այդ գործընթացը ուղեկցվում է ինքնարտահայտման նոր ձևերի որոնմամբ, ինչն էլ հիմք է դառնում ստեղծագործական ներուժի ակտիվացման համար:

Մանկապատանեկան հանգստի ճամբարները վաղուց դիտվում են որպես ստեղծագործական զարգացման հարթակներ: Այստեղ դեռահասները դուրս են գալիս առօրյա միջավայրից, առնչվում նոր ընկերների հետ, բացահայտում նոր հետաքրքրություններ և կարողություններ: 21-րդ դարի արագ փոփոխվող աշխարհում ստեղծագործականությունը դարձել է դեռահասի հիմնական հմտություններից մեկը, և մանկապատանեկան ճամբարն իր գործունեությամբ հանդիսանում է դրա ձևավորման արդյունավետ միջոց: Ճամբարային միջավայրում իրականացվող գործունեությունը միավորում է հանգիստը, խաղը և կրթությունը, ինչը նպաստում է ինքնուրույնության, քննադատական մտածողության և խնդիրների ոչ ստանդարտ լուծման ճանապարհներ փնտրելու հմտության զարգացմանը: Հողվածի նպատակն է վերլուծել, թե ինչպես մանկապատանեկան ճամբարները կարող են նպաստել ստեղծագործական ներուժի զարգացմանը և ինչ մեթոդներ են առավել արդյունավետ այդ գործընթացում:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հողվածում օգտագործվել է տեսական համեմատական վերլուծություն, որի միջոցով ուսումնասիրվել են ստեղծագործականության զարգացման վերաբերյալ հայտնի հեղինակների /Guilford, Torrance, Vygotsky, Amabile, Csikszentmihalyi, Runco և այլոց/ հայեցակարգերը: Այս մեթոդը կիրառվել է ստեղծագործականության հիմնական տարրերը սահմանելու, մանկապատանեկան ճամբարի միջավայրում դրանց դրսևորման ձևերը բացահայտելու և միջազգային ու հայկական փորձի համադրության համար:

Հողվածում կիրառվել է կառուցվածքային-ֆունկցիոնալ մոտեցում, որով մանկապատանեկան ճամբարները դիտարկվել են որպես սոցիալական և կրթական համակարգեր՝ բաղկացած տարբեր ենթահամակարգերից (ուսուցում, խաղ, սոցիալական փոխգործակցություն, մշակույթ, բնապահպանական գործունեություն): Այս մեթոդը թույլ է տվել հասկանալ, թե ինչպես է ստեղծագործական ներուժը ձևավորվում միջավայրի տարբեր բաղադրիչների փոխազդեցությամբ:

Կիրառվել է տարբեր երկրների ճամբարային մոդելների համեմատական վերլուծություն՝ օրինակ՝ ԱՄՆ, Ֆինլանդիա, Կանադա և Հայաստան: Այս մեթոդը ցույց է տվել, թե ինչպիսի՛ տարբերություններ և ընդհանրություններ կան կրթական մոտեցումներում և ինչպիսի՛ պայմաններում է առավել արդյունավետ ստեղծագործականության զարգացումը:

Ավելացվել են նաև նորարարական մեթոդների ուսումնասիրություններ, որոնք ներառում են խաղային ուսուցում, նախագծային աշխատանքներ, թվային ստեղծագործական հարթակներ:

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Երեխաների և դեռահասների համար նախատեսված ամառային մանկապատանեկան հանգստի ճամբարները յուրահատուկ համակարգ են, որում ներգրավված են բազում աշակերտներ, ուսուցիչներ և ծնողներ: Երեխաների համար նախատեսված ամառային հանգստի ճամբարների կազմակերպումը պահանջում է մեծ ուշադրություն և կազմակերպվածություն: Մանկապատանեկան հանգստի շատ ճամբարներ ապահովում են լրացուցիչ կրթություն երեխաների համար: Ճամբարականները մասնակցում են լեռնագնացության, էքսկուրսիաների, տարատեսակ խաղային, գեղարվեստական և ինտելեկտուալ միջոցառումների: Նմանատիպ ձևով կազմակերպված հանգստի հիմնանպատակը յուրաքանչյուր երեխայի անհատականության ձևավորումն ու զարգացումն է՝ մեծահասակների և հասակակիցների հետ շփման և փոխազդեցության, բազմազան միջոցառումներին մասնակցելու և սոցիալապես նշանակալի և հուզականորեն հարուստ կյանքում ներգրավվելու միջոցով (Байбородова Л., 2003):

Ստեղծագործական գործունեությունը պետք է խրախուսի երեխաներին նոր գիտելիքներ ձեռք բերելու:

Հանգստի և աշխատանքի, սպորտի և ստեղծագործ գործունեության ճշգրիտ համադրությունը կարգապահում է երեխաներին և հավասարակշռում նրանց մտածողությունն ու հույզերը (**Шерем Г., 2008**): Ամառային մանկապատանեկան հանգստի ճամբարի ծրագիրը նպատակ ունի ստեղծելու բարենպաստ պայմաններ ճամբարականների արձակուրդների ընթացքում հանգստի համար: Նրանց հանգիստը և հասարակության մեջ ավելի ինքնուրույն հանդես գալու արդյունքում բխող ինքնադրսևորման բարելավումը գործունեության համադրություն է, որն ապահովում է նրանց ստեղծագործական ներուժի զարգացումը, նրանց անհատականության պաշտպանությունն ու խթանումը, ֆիզիկական դաստիարակությունը, առողջ ապրելակերպի հմտությունների զարգացումը, ինչպես նաև առողջ սննդակարգի և ապրելակերպի պահպանումը բարենպաստ միջավայրում:

Ամառային ճամբարի ծրագիրը պետք է ներառի միջոցառումներ, որոնք կապահովեն երեխաների ստեղծագործական ունակությունների զարգացում:

Ստեղծագործ լինելը երեխայի ներդաշնակ և երջանիկ կյանքի կարևորագույն տարր է: Անձնական զարգացման առումով այն նախ ազդում է երեխաների վրա որպես ինքնազարգացման միջոց, ապա դառնում է ինքնադրսևորման գործիք (**Беляева Л., 2007**): Երեխաների ստեղծագործական ունակությունների զարգացումը պետք է ընթանա կազմակերպված և օպտիմալ ձևով՝ առանց խաթարելու նրանց խաղային և հանգստի գրաֆիկը: Երեխաների ստեղծագործականությունը ինքնագիտակցության և ինքնահասկացողության զարգացման հիմնական տարրերից մեկն է:

Մանկապատանեկան հանգստի ճամբարներում իրականացվող բոլոր այն միջոցառումներն ու խաղերը, զրույցները ավագների հետ, որոնք պարունակում են արվեստի և մշակութային տարրեր, նպաստում են ճամբարական ստեղծագործական ներուժի զարգացմանը:

Ջոկատավարներն ու մանկավարժները պետք է երեխաներին ներգրավեն ստեղծագործական գործունեության բոլոր տեսակների մեջ, ինչպիսիք են մարզական

մրցույթները, խմբային նախագծերը, գեղարվեստական և մշակութային մրցույթները, դերային խաղերը և այլն: Ջոկատավարները պետք է կարողանան երեխաներին բացատրել, որ տարբեր այդ միջոցառումներին ավելի ակտիվ մասնակցելով՝ նրանք կարող են ինքնադրսևորվել, ցուցադրել իրենց հմտությունները և այդպիսով բացահայտել իրենց ստեղծագործական ներուժը: Ստեղծագործական միջոցառման մեկնարկից առաջ ջոկատավարը նախ և առաջ հարցնում է երեխաների մասնակցության ցանկության մասին, ապա գտնում է բոլոր երեխաներին ներգրավելու եղանակներ միջոցառման նախապատրաստման և կազմակերպման գործում: Շատ երեխաներ վախենում են հանրության առջև դուրս գալ և իրենց ցուցադրել հանդիսատեսի առջև, ուստի կարելի է այդ երեխային առաջարկել անհատական առաջադրանքներ, ինչպիսիք են կերպարվեստը, որը ներառում է ոչ միայն նկարչություն, այլև ժողովրդական արհեստների և դեկորատիվ ու կիրառական արվեստի ստեղծում: Այս գործունեության մեջ երեխային ներգրավելու համար կարելի է նրան առաջարկել «հակառակ նկարչության» ոչ ավանդական տեխնիկան: Դպրոցահասակ երեխաները վայելում են գեղարվեստական աշխատանքով զբաղվելը, ինչը թույլ է տալիս նրանց լիովին և լայնորեն արտահայտել իրենց անհատականությունը և արտահայտել իրենց ստեղծագործական կողմը (**Дворникова И., 2014**): Արվեստի գործունեությունը կառուցված է ակտիվ երևակայության և ստեղծագործական մտածողության վրա, ինչն էլ երեխաներին և դեռահասներին տալիս է աշխարհի վերաբերյալ ավելի յուրօրինակ տեսանկյուն:

Ստեղծագործական ներուժը (creative potential) կարելի է սահմանել որպես անհատի ունակություն՝ ստեղծելու նոր, յուրահատուկ և արժեքավոր գաղափարներ, և դրանք կիրառելու իրական կյանքում (**Guilford J., 1950**): Մանկապատանեկան ճամբարներում կիրառվող գործունեությունները շատ բնութագրիչ են այս մոտեցման համար. օրինակ՝ ստեղծագործական խաղերը, նախագծային աշխատանքները, արվեստի և երաժշտության ինտեգրումը հնարավորություն են տալիս կիրառելու դիվերգենտ մտածողություն և զարգացնելու տարաբնույթ մոտեցումներ: Կարևոր է նաև դիտարկել դեռահասների հոգեբանական և սոցիալական առանձնահատկությունները

ճամբարներում: Դեռահասների ստեղծագործական ներուժը մեծապես կախված է հոգեբանական զարգացման փուլից, հուզական կայունությունից և սոցիալական միջավայրից: Ճամբարային միջավայրում երեխաները ստանում են անվտանգ և աջակցող տարածք, որտեղ կարող են փորձարկել նոր դերեր, արտահայտել գաղափարները և համագործակցել հասակակիցների հետ: Սոցիալական միջավայրում ազատ արտահայտման հնարավորությունը և ընդունողական միջավայրը խթանում են ինքնավստահությունը և փորձարկումների նկատմամբ հետաքրքրությունը, ինչը ստեղծագործական ներուժի առանցքային շարժիչն է: Դեռահասների ստեղծագործական ներուժի զարգացման գործում մեծ է ճամբարի ծրագրի դերը: Ճամբարային արդյունավետ ծրագրերը ներառում են բազմազան միջոցառումներ՝

- **Խաղային և ստեղծագործական միջոցառումներ** – թատրոն, նկարչություն, երաժշտություն, ասմունք, երգոցողություն, պարարվեստ:
- **Թիմային խաղեր և մրցույթներ** – խնդիրների համատեղ լուծում և համագործակցություն պահանջող մարզական և ինտելեկտուալ միջոցառումներ, քվեաթեր:
- **Դասընթացներ և վարպետացուցումներ** – նոր հմտությունների ուսումնասիրություն, արհեստների և տեխնոլոգիական հմտությունների ձևավորում:

Այս միջոցառումները թույլ են տալիս երեխաներին արտահայտել իրենց անհատականությունը, զարգացնել մտավոր ճկունությունը և լուծել խնդիրներ ոչ ստանդարտ ձևերով:

Ոչ պակաս կարևոր է նաև ընտանիքի և սոցիալական միջավայրի դերը մանկապատանեկան հանգստի ճամբարում դեռահասների սոցիալականացման և ստեղծագործական ներուժի բացահայտման գործում: Ճամբարային միջավայրում դեռահասների սոցիալական հարաբերությունները շատ կարևոր են ստեղծագործականության զարգացման համար: Ընտանիքը, որը խրախուսում է ինքնարտահայտումը, շարունակում է մեծ ազդեցություն ունենալ, բայց երեխաները նաև նոր ընկերական խմբերում են սովորում համագործակցել, քննարկել գաղափարներ և ընդունել տարբեր տեսակետներ: Դիմակայող սոցիալական

միջավայրում ուսուցումը և ստեղծագործականությունը զարգանում են ավելի ինտենսիվ, քանի որ երեխայի մտածողությունը ստանում է անմիջական արձագանք՝ աջակցող խմբից կամ ճամբարային ջոկատավարից (**Kaufman J., Beghetto, 2019**):

Ճամբարներում կարելի է օգտագործել նաև թվային տեխնոլոգիաները որպես ստեղծագործական հարթակ, օրինակ՝ վիդեո նախագծեր, անիմացիա, առցանց գիտական փորձեր: Շատ կարևոր է, որ երեխաներին մատուցվի թվային տեխնոլոգիաների նշանակությունն ու կիրառելիությունը որպես զարգացման միջոց: Ինչը լուծում է միանգամից երկու խնդիր՝ ճամբարականների զանգացումը թվային տեխնոլոգիաների միջոցով և դրանց կանխարգելումը որպես խանգարող գանգամանք կամ երբեմն որպես մոլուցք:

Մշակութային միջոցառումները՝ ազգային արվեստի, երաժշտության կամ ժողովրդական խաղերի միջոցով, ևս նպաստում են ինքնության ձևավորմանը և ստեղծագործ մտածողության զարգացմանը:

Մանկապատանեկան ճամբարներում ստեղծագործականությունը պետք է դիտվի որպես կրթության նպատակ, և ոչ թե միայն հանգստի միջոց: Աշխատանքն ուղղված պետք է լինի ծրագրերի համակարգմանը, կատարելագործմանը և արդիականացմանը: Աշխատակազմի վերապատրաստման հարցը պետք է մշտադիտարկման տակ լինի և սաների ակտիվ ներգրավման հարցը լինի առաջնային: Ստեղծագործական ներուժի զարգացման մեթոդաբանական ուղիները պետք է լինեն համակարգված: Այնպիսի ուղիներ, ինչպիսիք են՝ բրեյնստորմինգ և գաղափարների քննարկում, դիվերգենտ մտածողության վարժություններ՝ խաղերի միջոցով, խաչաձև ուսուցում, հետազոտական նախագծեր՝ բնության, լաբորատորիաների կամ թվային միջավայրում, արվեստի ինտեգրում՝ երաժշտություն, նկարչություն, թատրոն (**Sternberg R., 2018**):

Մանկապատանեկան ճամբարների փորձը տարբեր երկրներում ցույց է տվել, որ ստեղծագործականությունը խթանող միջավայր ստեղծելու համար անհրաժեշտ է համադրել կրթությունը, խաղը և մշակութային գործունեությունը: Օրինակ, ԱՄՆ-ում և Կանադայում գործող ճամբարները հաճախ ներառում են STEM նախագծեր, արվեստի

խմբակներ և թիմային խնդիրների լուծումներով նախագծեր, իսկ Ֆինլանդիայում մեծ ուշադրություն է հատկացվում բնության հետ ինտեգրվող կրթությանը: Հայաստանում ճամբարները առանձնանում են ազգային մշակույթի, լեզվի և բնության հետ աշխատանքի ընդգրկմամբ: Այս միջավայրը ստեղծում է հատուկ հնարավորություններ՝ դեռահասների մոտ ստեղծագործական մտածողություն, խմբային համագործակցություն և սոցիալական հմտություններ զարգացնելու համար:

Համաշխարհային փորձը ցույց է տալիս, որ ճամբարային ծրագրերը առավել արդյունավետ են, երբ ինտեգրում են տարբեր մոտեցումներ՝ խաղային, նախագծային, մշակութային և թվային: Ճամբարային գործունեությունը պետք է հարմարեցված լինի երեխաների տարիքային առանձնահատկություններին և հետաքրքրություններին, ինչը նվազեցնում է անհավասարությունը և խթանում է բոլորի մասնակցությունը:

Ճամբարային միջավայրում դեռահասների ստեղծագործական ներուժի խթանման արդյունքում երեխաները ձեռք են բերում.

- **Ստավոր և ստեղծագործական հմտություններ՝** դիվերգենտ մտածողություն, նորարար մոտեցումներ, խնդիրների բազմակողմանի վերլուծություն:
- **Սոցիալական հմտություններ՝** թիմային աշխատանք, հաղորդակցություն, քննադատական և համակողմանի քննարկումներ:
- **Հուզական զարգացում՝** ինքնավստահություն, խնդիրների նկատմամբ հետաքրքրություն, խոչընդոտների հաղթահարում:
- **Մշակութային և ինտելեկտուալ հարստացում՝** ազգային արվեստի, երաժշտության և բնության հետ աշխատանքի ինտեգրում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Դեռահասների ստեղծագործական ներուժի զարգացումը բազմաշերտ գործընթաց է, որը պահանջում է համակարգային մոտեցում: Ստեղծագործական մտածողությունը ձևավորվում է կոգնիտիվ, հուզական և սոցիալական գործոնների փոխազդեցության արդյունքում:

Կրթական և ընտանեկան միջավայրերը պետք է համատեղ ձևավորեն աջակցող մշակույթ, որը խրախուսում է ինքնուրույն մտածողությունը, հարցադրումների

ստեղծումը և նոր գաղափարների փորձարկումը: Թվային միջավայրի միտումներն անհրաժեշտ է վերածել զարգացման հարթակի՝ ապահովելով մեդիագրագիտության և պատասխանատու ստեղծագործակա-նության մշակույթ:

Մանկապատանեկան ճամբարները հանդիսանում են բացառիկ հարթակ դեռահասների ստեղծագործական ներուժի զարգացման համար: Սոցիալական, մշակութային, խաղային և նախագծային մոտեցումների համադրությունը ապահովում է համալիր կրթական և զարգացման հնարավորություններ: Ճամբարային միջավայրը խթանում է ինքնարտահայտումը, համատեղ աշխատանքը, խնդիրների լուծումը ոչ ստանդարտ ձևերով:

Ստեղծագործականությունն ձևավորվում է ինչպես անհատական ունակությունների, այնպես էլ սոցիալական և մշակութային գործոնների ազդեցությամբ:

Այսպիսով, դեռահասների ստեղծագործական ներուժի զարգացումը ոչ միայն հոգեբանական կամ կրթական խնդիր է, այլև հասարակական արժեքային համակարգի մաս, որն ուղղված է նորարար և ինքնավստահ սերնդի ձևավորմանը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. **Байбородова Л., Рожков М. (2003)**, Воспитательная работа в детском загородном лагере. Ярославль, Академия развития. [file:///C:/Users/Admin/Downloads/sotsialno-vospitatelnaya-rabote-v-detskom-ozdorovitelnom-lagere%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/sotsialno-vospitatelnaya-rabote-v-detskom-ozdorovitelnom-lagere%20(2).pdf)
2. **Беляева Л. (2007)**, Психолого-педагогическое сопровождение детского отдыха // Доп. образование и воспитание, № 4. С. 12.
<https://studfile.net/preview/5373645/page:7/>
3. **Дворникова И.Н., Комакова А.Д., (2014)**, Психолого-педагогические особенности развития творческих способностей подростков в условиях детского оздоровительного лагеря // Молодой ученый, № 21.1. С. 83-85.
<https://moluch.ru/archive/80/13784>

4. **Шереш Г. (2008)**, Летний детский отдых. 3-е изд. <https://e-catalog.nlb.by/catalog/Record/BY-NLB-br0000180224?sid=86544785>
5. **Guilford, J. P., (1950)**, Creativity. *American Psychologist*, 444–454. <https://www.scribd.com/document/84958579/Guilford1950>
6. **Kaufman, J. C. & Beghetto, (2019)**, R. A. *The Cambridge Handbook of Creativity*, Cambridge University Press. <https://www.scribd.com/document/916075772/The-Cambridge-Handbook-of-Creativity-Across-Domains>
7. **Sternberg, R. J., (2018)**, *Handbook of Creativity*. Cambridge University Press. <https://www.scribd.com/document/605625596/Sternberg-R-J-ed-Handbook-of-Creativity-Cambridge-University-Press-1998>

REFERENCES

1. **Bayborodova L.V., Rojkov M.I., (2003)**, *Vospitatel'naya rabota v detskom zagorodnom lagere/ Educational work in a children's country camp*. Yaroslavl': Academy of progress, 256 p.
2. **Belyaeva L.A.,(2007)**, *Psikhologo-pedagogicheskoe soprovojdienie detskogo otdikha/ Psychological and pedagogical support for children's recreation/, Additional education and upbringing*, № 4. P. 12.
3. **Dvornikova I.N., Komakova A.D.,(2014)**, *Psikhologo-pedagogicheskie osobennosti razvitiya tvorcheskikh sposobnostey podrostkov v usloviyakh detskogo ozdorovitel'nogo lagerya/ Psychological and pedagogical features of the development of creative abilities of adolescents in the context of a children's health camp//Young scientist*, № 21.1. P. 83-85.
4. **Guilford, J. P., (1950)**, Creativity. *American Psychologist*, 444–454.
5. **Kaufman, J. C. & Beghetto (2019)**, R. A. *The Cambridge Handbook of Creativity*, Cambridge University Press.

6. Sheresh G.L. (2008), Letniy detskiy otikh/Summer children's recreation ., 3-rd red. Assistance, 232 p.
7. Sternberg, R. J. (2018), Handbook of Creativity. Cambridge University Press.

Санасар Григорян

Развитие творческого потенциала подростков в детском лагере отдыха

Заключение

Ключевые слова и выражения: творческий потенциал, подросток, молодежный лагерь, игра, командная деятельность, проектное обучение, эмоциональное развитие.

Развитие творческого потенциала подростков – многоуровневый процесс, требующий системного подхода. Творческое мышление формируется в результате взаимодействия когнитивных, эмоциональных и социальных факторов.

Образовательная и семейная среды должны совместно формировать благоприятную культуру, поощряющую самостоятельное мышление, постановку вопросов и апробацию новых идей. Необходимо превратить тренды цифровой среды в развивающую площадку, обеспечивая культуру медиаграмотности и ответственного творчества.

Молодежные лагеря – исключительная площадка для развития творческого потенциала подростков. Сочетание социокультурного, игрового и проектного подходов предоставляет комплексные образовательные и развивающие возможности. Лагерная среда способствует самовыражению, совместной работе, решению задач нестандартными способами.

Творчество формируется под влиянием как индивидуальных способностей, так и социокультурных факторов.

Таким образом, развитие творческого потенциала подростков – это не только психологическая или педагогическая проблема, но и часть социальной системы

ценностей, направленной на формирование инновационного и уверенного в себе поколения.

Sanasar Grigoryan

Development of the creative potential of teenagers in a children's camp

Conclusion

Key words and expressions: creativity, teenager, youth camp, game, teamwork, project-based learning, emotional development.

Developing adolescent creativity is a multi-layered process that requires a systematic approach. Creative thinking is formed through the interaction of cognitive, emotional, and social factors.

The educational and family environments must work together to foster a supportive culture that encourages independent thinking, questioning, and the testing of new ideas. Digital trends must be transformed into a developmental platform, fostering a culture of media literacy and responsible creativity.

Youth camps are an exceptional venue for developing adolescent creativity. The combination of sociocultural, playful, and project-based approaches provides comprehensive educational and developmental opportunities.

The camp environment fosters self-expression, teamwork, and problem-solving in innovative ways.

Creativity is shaped by both individual abilities and sociocultural factors. Thus, developing adolescent creativity is not only a psychological or pedagogical issue, but also part of a social value system aimed at shaping an innovative and confident generation.

Սանասար Գրիգորյան – Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի Մանկավարժության ամբիոնի հայցորդ,
sanasar.grigoryan1994@mail.ru

Санасар Григорян- Соискатель кафедры педагогики Армянского государственного педагогического университета имени Хачатура Абовяна, sanasar.grigoryan1994@mail.ru

Sanasar Grigoryan – Competitor for the Department of Pedagogy of the Armenian State Pedagogical University named after Khachatur Abovyan, sanasar.grigoryan1994@mail.ru

Խմբագրություն է ուղարկվել 03.02.2026թ.

Հանձնարարվել է գրախոսության 27.02.2026թ.

Հրատարակման է ներկայացվել 31.03.2026թ.